

Nemzeti Társalkodó

Szombaton, $\frac{10}{9}$ = October 9-dikén

1830

Az Oláh nemzet eredete³ folytatása (40-dik Szám)

Ezen Mysusok v. Rumonyok egybelegyedtek a Sláv népekkel, kiket Slavinosoknak neveznek a byzantiumi Írók, 's a' kik az Ister', 's azután a' Haemus környékén laktak, és a' Gepidákkal is, az Avarok elől kibujdósottakkal. Ezen Slavinnokkal a' Hunnúsok' kiverése után és az Avarok' héjotte előtt már a' Duna körül kellett lakni. Ugyan is, Procopius de bell. Gothi. L. II. C. 26. 100. I. V. K. így ír róllok: "Valeriánnak katonái között voltak egynehány Slavénok, kik akarmely szük odvában a' kösziklának, 's akarmely tziherben (bökörban) eltudnak 's szoktak búvni, 's akarkit, ha ellenség, elragadni. — Ezt az Ister foljónál, a' hol van a' nemzetnek lakhelye, más Vadokkal 's Rómaiakkal tsinálják." Ugyan ő, és ott L. III. C. XIV. 155 I. V. K. 499. I. P. K., minekutánna a' Sclavinokat és Antákat, mely két nemzet egytörsökü, 's régen mind a' kettő *Sporos*, szaguldozó v. sátoros nevével viselt, leírta volna, ezt teszi hozzá: "Az alatt Justinian Tsászár ezen Vadokhoz (a' Sclavénokhoz és Antékhoz) követeket küldvén, hogy egy régi városba költözzenek, kéri: azt Turrissnak hívják: mely az Ister foljón túl építettvén Tráján Tsászártól, ez előtt sok

évektől ólta (?) üres volt, elpusztítottván a' szomszéd Vadoktól. Justinian ezen várost, 's a' körülbé-fekvő falukat, azon régi jus szerént, mellyel a' Rómaiakhoz tartoztak, fogja nekik adni, azt fogadta, 's egyszersmind barátságokat is teljes erőből fenn-tartándja, 's pénzt is bővön adánd, azt ígerte: tsak hogy vele szövetséget kötven, a' római hódoltságokat pusztítani akaró Hunnúsoknak állanának ellent." Rá állottak ezen feltéteire a' Slavinosok, a' mint maga Procop mondja, és beköltöztek azon városba, mellyet Tráján a' Duna mellé a' hidjának őrzésére épített volt. Ennyi igaz Procopiusból is. De T. T. Professor Hegedüs Sámuel Úr, a' nekünk tanított Erdély' históriájában még azt is hozzá teszi, hogy ezen város idővel Sclavinium Rumunyense nevet kapott. Honnan vette ezt, távol lévén egymástól, végre nem járhattam: de én azért még is meggyőződve hiszem, mind igazvöltát, mind valaha valamely Íróban fellelhetőség; az érdemes Olvasónak a' hívésben, v. nem hívésben, telyes szabadsága lehet.

Az Avaroknak, kik I. Justinian uralkodásának vége-felé jelentek-meg, kijöttek után, hogy ezen Sclavinok igéreteknek nem állottak, megtettzik Menander Protectornak L. III. 85 I. V. K. 124 I. P. K. ezen szavaiból: "Tiberius Kon-

„stántin Tsászárságának negyedik eszendeje körül, szinte 100,000 Sclávok Thraciába beütöttek, 's aztat (?) sok más tartományokkal együtt feldúlták.“ Theoplylactus is Hist, L. I. C. VII és L. VI. C. VI, et. VII. a' Sclavinokról beszél, Mórítz (Mauricius) Tsászár alatt. Heraclius Tsászár alatt, midőn az Avarok Konstantzinápoljt ostromolnák, ők is jelen voltak a' megszállók közt, a' mint ez megtettzik Nicefor Patriarchának 10 l. V. K. 13. P. K. ezen szavaiból: Vól- „tak azoknak (az Avaroknak) seregében „a' Sclavinoknak is nagy számú segéd- „seregeik.“ A' Heraclius' Tsászárságában a' Bulgárok pártot ütven az Avarok ellen, urak lettek, 's az Ister melyéki Sclavinokat meghódolták, v. bejebb nyomták Thraciába; a' mint ugyanezt is meglehet látni Nicefor Patr. 19 l. V. K. 25. l. P. K. ezen szavaiból: „De a' Sclavinok „nemzetét is, mely ott közel élt, hatal- „mok alá hajtják (a' Bolgárok).“ Ugyan ő a' II. Justinian Tsászár életében, ki 685-ben K. sz. u. következett Constantinus Pogonatus helyébe, ezt mondja: „(II „Justinian) a' Sclavinok ellen indult, és „egész Thessalónikáig előmenvén, igen „sok Sclavinokat hajtván hatalma alá.. „mintegy harminzezer fegyvereseket vitt ki közülök.“ Melyből látnivaló, hogy Thessalónika körül akkor számosan laktak a' Sclavinok.

Ezen Sclavinok együtt lakván a' Mysusokkal, 's vagy az Avaroktól, vagy a' Bolgároktól v. a' Konstantzinápolji udvartól, v. egyszerre mindeniktől, egyformán nyomatván a' két nemzet, utóljára, az egyforma sors, együtt érzést öntvén belejük, egyhe-atyafiasodtak, 's úgy hozták-elő az Oláh nemzetet. Az Oláhok v. Rumunyak tehát római eredetűek, a' mennyiben a' Haemus környéki Mysusok római szállítványok' maradéki; a' mit bizonyítanak, résszerént az

elrontott deák eredetű szók az ő nyelvekben, résszerént szokásaik: de a' Sláv eredetű nemzetektől is sok szókat 's szokásokat vettek-fel, úgy hogy, az ahhoz értők osztálja szerint, $\frac{4}{3}$ deák, $\frac{3}{8}$ sláv v. tót, $\frac{1}{8}$ gotthus származású szavakkal bírnak. Ennél-fogva az Oláhokat a' Mysus v. Latinus, és a' Sclavinus nemzetek keverék-ivadékinak mondom. Mert tsupán abból, hogy egymás között, v. mellett laktak, egymás szavait 's szokásait hé nem vették. A' tapasztalás bizonyítja azt, itt Erdélyben, hogy több nemzetek ellakhatnak együtt, a' nélkül, hogy egymás szokásait 's nyelveket magokéikká tennék. A' Rumunyak nálunk erőssen ragaszkodnak nemzetiségekhez; a' Sláv nemzetek Magyarországon, ma is ősi nyelveken beszélnek, régi szokásaikkal élnek. Több kellett hát arra, hogy a' Latinok (kiket, hogy a' Bálduin Latin-jaitól megkülömböztetődgyenek, feljebb fekete-latin nyelvűeknek mondánk) és Sclavinok egy nemzetet, 's egy elegy nyelvet formáljanak, a' tsupa szomszéd-ságnak: egybe kellett rokonosodniok, sógorosodniok. És a' mint én gondolom, Sulzerrel, a' szeretet és házasság tett legtöbbet a' két nyelv egybezavarására. A' régi leányok is, mint a' maiak, bizonyoson nem házasodtak, hanem férjhez mentek; nem ők kérték-meg a' legényt, hanem megvárták, hogy a' jelentse-ki elébb szereimét, 's járjon utánnok. Különösön a' Mysus, v. Rumuny legénynek, a' Sclavin leányt venni akarónak, meg kellett tanulni akarmi törve is a' sláv nyelvet. Férjhez menvén a' sclavin menyetske a' Rumunytól egynehány paraszt római v. deák szót megtanult: de a' magáéről le nem mondott, a' mint erre példát látni Magyarországon ma is a' Tótok között. Így a' rumuny apától 's sláv anyától v. sláv apától, 's rumuny anyától származott gyermek, azt

a' nyelvet tanulta-meg, mellyen szüléit, egymásnak akaratjokat kijelenteni hallotta. A' pedig zagyvált keverék-nyelv volt. Tehát a' belőlle eredett új nyelvnek is annak kellett lenni. Annyival is könnyebben megeshetett ezen nyelvegyedés, hogy már I. Justinian Tsászár után, 's még alatta, 's előtte is, a' deák nyelv, tisztaságát 's betségét és virágzását elvesztette volt, különösen a' nyugoti birodalom egybetörése után, a' görög nyelv az addig is uralkodó, lépett helyébe. Eltűnván tehát magok az igazi Rómaiak, résszerént nyelvek betse elenyészvén, elvesztették azon erejeket, mellyel nyelveket másokra tólhatták, köthették. Most már az uralkodás' sora másokon volt, 's a' rumuny férj örvendett, ha felesége sláv nyelvét, a' kinek nemzete feljül kerekedett volt, daraboson beszélhette: valamint a' rumuny lány is, ha sláv férjének nyelvét törhette. Így lett idővel a' két nyelv, 's nemzet egyvé.

A' Konst.polji Tsászárokban, és a' Görögökben is, ámbár római nyelven nem igen értettek, meg volt az a' góg, hogy magokat Rómaiaknak Romaios-oknak neveztek. Hogy magokat a' Moesiai Rómánoktól megkülömböztessék, ezeknek szegyeltek a' magoknak nagyralátásból megtartott Román nevet adni; hanem Mysusoknak kezdték hívni: ámbár ezek magokat Rumunyoknak neveztek. De a' Mysus név ezen keverék nemzetre, mely a' Mysus és Sclavinus-ból lett, nem illet már: neveztek hát Blach-oknak v. Vlach-oknak.

Honnan kapták pedig ők ezen Blach v. Valach nevet, arról két nevezetes vélekedés van:

Egyik szerént ők tolvajoknak, hegyen szagúldozó portyászó pásztoroknak tartatnak, mint a' kik a' Haemus hegyei körül sokat tolvajkodtak. A' Sclávinokról érte ezt, históriai tanúságoknál-fog-

va, igaz; a' Mysusokról, irók erősítésével megbizonyítani, nem lehet, de a' feltevésére elég hihetőség van. Így 'hát ők a' Dalmátziai v. Illyricumi Slávoktól Vlach-oknak, havasi pásztoroknak nevezettek. Ugyan is lengyelül *Blakatz* és *Wlotzega* = szagúldozó; oroszul *Wolokita* = portyászó; költözöm = oroszul *Wleku* és *Woloku*, lengyelül *Wlotze*; tekégek = lengyelül *Blakám* és *Zawolotze*. A' dalmátziai Tótok nyelvén *Wlach* = havason hegyeken tartózkodó pásztor. Sulzer. f. h. § 112. 48 l. 2-dik Darab.

Mások szerént pedig, melyre én is inkább vagyok hajlandó, ők kapták neveket a' Bolgárokkal egytörösökü Vlachjaitól Abulgazinak, v. Wolochjaitól Nestornak: már akár a' Volgától neveztetnek ezen Bolgárok Vlach-oknak; akár pedig a' Hunnusokkal atyafias Sabiroknak királyjáról *Blach*-ról, kiről az I. Justinian életében emlékezet van.

Okaink, melyekkel vélekedésünket támogatjuk ide mennek-ki. A' Bolgárok kiveretvén Erdélyből 's Al-Magyarországból, a' Mysius-Sclavinus elegy nemzetet jármok alatt tartották: azután Svatoslaus Russus v. Orosz fejedelem, 's ezután Zimisceus Konst.polji Tsászár alatt voltak. De midőn erőre kapván újra pusztítani kezdték volna Macédóniát és Thessaliát, II. v. Bolgártörő Balás Tsászár őket egyberontván az Ister' torkolatjafelészorította. Így mind a' Bolgárok, mind a' Mysus-Sclavinok a' Konst.polji Tsászár alatt lévén, szomszédságban éltek, 's a' Blachok a' Bolgárok közzül legközelebb estek a' Mysus-Sclávinokhoz, vagy már kitanúlván (*dedisco*) ősi nyelveket 's a' sláv nyelveket törvén, egybe is elegyedtek a' Mysusokkal. A' byzantiumi Irók, a' Mysusokat Rumunyoknak nevezni, 's a' magok képzelt ditsőségeket az által rájuk ruházni nem akarván, őket Blach-oknak kezdték nevezni:

a' mely névről valamint a' Bolgároknak Magyarországból 's Erdélyből kihajtatások után hallottak. Annyi igaz, hogy a' Bolgároknak egyberontások előtt a' Blach névről nints említés a' byzantiumi Íróknál. Innen lehet azt kimagyarázni, hogy az Oláhok magokat Rumunyoknak, más nemzetek pedig Walachoknak nevezik: mely Walach v. Vlach szót a' Magyarok előbb Uláv, azután Oláv, 's végre Oláhnak mondottak.

A' két vélekedés között higggye az Olvasó, a' melyiket tettik a' Blach v. Walach név rájuk ragadásáról. Annyi igaz, hogy a' Törökök az Oláhokat Tjubán-oknak nevezik, mely pásztort tenni mondatik; 's az is igaz, hogy az Oláhok, mikor a' Walach név rájuk sült, pásztör- v. koválygó életet üztek; 's az is igaz, hogy *dsobán* az Oláhországiak nyelvén pásztorinast, bojtárt jelent; 's végre az is igaz, hogy nem magok, hanem mások adták nekik a' Blach v. Walach nevet.

Ezek szerint tehát az Oláhoknak római és sláv. eredet adatik: de nem a' Tráján telepítéseitől, hanem a' macedoniai gyarmatoktól, számaznak. Erre mutat a' Rumuny név is, melyel ők a' keleti rómaiak maradvány népét nevezik; midőn a' nyugoti rómaiakat Rómányoknak hívják. Azt sem lehet mondani, hogy az oláság az erdélyi Dákok és római legiók 's telepek elegyje volna. Mert ha ez igaz volna: úgy miként származhatott két légióból, mely legfeljebb 20 ezeret ha tett, egynehány gyarmatból, 's legfeljebb 50--60 ezer Dákból akkora nemzet, hogy ma a' Tiszaforrásánál kezdve egész Albániáig mintegy négy millió Oláh van? Hogy lehetett oly' kevés számú népnek, a' Gotthusok, Hunnusok, Avarok, Bolgarok, Gepidák, Petsenegek, Kunok pusztításai közt oly' nagyra nevedni, 's ennyi urvaltasáskor mindég a' huzomos szol-

gaság' járma alatt maradni, mindenik urtól tsak egy, nem két nyeret várni? Ha Erdélyben állott-elő ez a' nemzet, 's tsupán a' Tráján telepjeinek maradéka: úgy annál sujosabban nyomják ezen vélekedés pártfogolóit a' felyebbi kérdések, 's még más nehézségek állanak-elő. Mikor mentek át a' Dunán Macedoniába? 'S hogy eshetik, hogy erről nints egy írónál is emlékezet, midőn az Oláhországba jöttökről, a' mint alább meg fogjuk látni, szóll a' történetírás? Hogy nevezték a' Tráján telepjei magokat addig, míg bizonyoson Erdélyben laktak, t. i. az Aurelián kihívásáig? Blach vagy Vlach néven bizonyoson nem; Dacusoknak sem, mint a' kik az elnyomott bennszülettek voltak. Nevezték hát magokat Daciai Rómánoknak, 's az ország megtartotta a' Dácia nevet egész a' Magyarok' kijöttéig, Ha már a' Tráján Oláhok ezek a' mostani erdélyi Oláhok: hogy felejtették ők el ezen országnak: azt a' nevet, mellyet viselt megtelepedésekkor, 's utánna is sokáig? Hogy lehet az, hogy ők, kik magokat nem a' magyar oláh szóból nevezik Rumunyoknak, ezen országnak nem a' Tráján telepjeitől adott nevet adják: hanem a' magyar Erdélyből tsinálták *Ardjeált*? Vagy azt kell felelni, hogy a' Tráján idejében is tán nem Dáciának nevezték ők ezt a' földet: de ennek ellene mond a' Historia, melyben minden római írók hazánkat Dáciának nevezik; 's ha megengedjük is, hogy a' Tráján telepjei hazánkat nem Dáciának nevezték, a' bizonyos hogy Ardjeál-nak akkor nem hívták, 's az az elfelejtetés okának kérdése nints vele megfejtve. Vagy azt kell mondanunk, hogy az Oláh későbbre jöven-be Erdélybe, mint a' Magyar, ettől tanulta-meg szállása nevet, 's az Erdélyből tsinálta *Ardjeált*. Mert azt még senki-sem tette kérdésbe, valyon nem az oláhok *Ardjeált*

jából jött-é a Magyarok *Erdély* szava; 's ha tenné is, az Erdőelő (Erdeuöleu) a' pert hamar eldőjtené.

III) Legelőbb fordul-elő egy nemzet Barbarus név alatt Anna Comnenának Alexias-sában p. 145 l. V. K. 182 P. K. ezen szavak: "Mind a' két részről (a' Scythák v. Petsenyegek és Barbarusok részéről) küldetnek, a' kik közösen tanátskoznának: az útlakok között Tatus, (Tátos) és a' ki Khale nevet viselt, és Sesthlabus, és Satza Kik között az első Distrában, a' másik Biztinában parantsolt." Itt a' Barbarusokou némellyek az Oláhokat v. Myso-Sclavinokat akarják érteni: de szinte úgy lehet Bolgarokat is gondolni. Azután Anna Comn. a' 150 l. V. K. 188 l. P. K. ezt mondja: "Tzelgu a' Scythiai (Petse-, neg) katonaságnak fővezére, mintegy 80 ezer részint petseneg, részint saurumata, részint dácus katonasággal (mert ezen nemzetből is nem kicsiny sereg követi vala Tzelgut egy Salamon nevű vezér alatt) 'sat." Ez a' Tzelgu háborut folytatott 1088 K. sz. u. Alexis Tsászárral, és a' dák segédseregnek Salamon volt-magyar Király volt a' vezére Thurótzsi szerént. Itt a' Dákokon több ok van, hogy a' Myso-Sclavinokat értsük, mint a' Bolgárokat. Kádlubeckből említ Sulzer egynehány példát.

1096-ban K. sz. u. a' Magyarokkal együtt a' Thibianeusok ellene mentek Spigniéw-nek, a' Lengyel Hertzeg Ulászló pártos fíjának.

1182-ben a' Thibianeusok a' Barthokkal (Kunok) ellene mentek Kasimir lengyel Királynak, 's a' Vajdájokat Bellsnek hívták.

Ezen két példában Thunman, a' mint Sulzer mondja, a' Thibianeus néven a' Wlachokat érti: mivel a' *Thibian* közelit a' *Tjubán* szóhoz, mellyel a' Törökök az Oláhokat nevezik. Az olvasó-higy-

gyen, a' mit tettik.

A' Blach v. Wlach név legelőbb jö-elő 1164-ben K. sz. u. Cinnam, v. Sinnam Jánosnál, a' ki L. V. 118 l. V. K. 152 l. P. K. így ír: "Leónak pedig, ne-, vére-nézve Batatzesnek másfelőlről igen nagy sereggel, főképp' pedig sok Wlach-okkal, kik az Italusok telepjei-nek mondatnak, a' feketetengerrel szomséd helyekről Magyarországra béütni parantsolja." Ha ezen szókat: a' *feketetenger felől*; ezzel kötjük-egybe: *betsapni*: úgy nints nehézség az értelmében ezen helynek. Ha pedig, mint Sultzer, a' Wlachokra visszük, 's úgy magyarázzuk, hogy a' Wlachok a' feketetenger körül feküdtek: úgy sem romlik-el a' mi feljebbi állításunk, hogy a' Wlachok a' Haemus-hegyei körül lakhattak eleintén. Ugyan is Balkán-hegyek egész a' feketetengerig benyúlnak; hogy pedig a' Haemus név a' feketetenger-mélyéki hegyekre is kiterjedett, megtettzik Procopiushól, a' ki Németországon a' Hereynát is a' Haemus elágozásának mondja.

1186-ban K. sz. u. midőn Isacius Comnenus Angelus Tsászár III Béla magyar Királynak leányát feleségül akarná venni, 's nagy adóval nyomorgatná az országot: a' Blach-ok Ásán és Péter vezérlések alatt feltámadnak. Ezek a' fők, előbb Isacius Tsászárhoz menvén személyesen, a' Haemus körül magoknak szabad lakhelyt kértek vala: de a' Tsászár őket felpofoztatván, méreggel eltelve mentek haza, 's felharagították a' nemzetekbelieket is. Mely dolgot Niceas Choniates az Isacius Comnenus életében, a' 104 's köv. lapokon így ír le: "(Isák Angyal) míg a' mennyekzőre a' költséget a' városokon bővön tsikorja-fel: mind a' városokat, főképp' az Anchinussal szomszédokat, nyomorgatta; mind pedig a' Haemus mélyéki vad lakosokat, magára 's a' bi-

„rodalomra felharagította, kik hajdon „Mysusoknak, most pedig Blachoknak „neveztetnek.“ Feltámodván tehát Asán és Péter vezérek alatt az Oláhok, pusztítani kezdenek: de akkor megveretvén a' Tsászáriaktól (Kunoktól) a' Moldvában és Oláhországban lakóktól, segítséget kérnek. Ezen kun-segédssereggel visszamen- vén Asán, a' Bolgárokat, a' fegyverfo- gásra, 's erejek egyesítésére, rábirja. Ezeket így írja-le Nicetas Choniates a' felh. helyen, 's ő a' Bolgárokat az Asán Blach-jaitól megkülönbözteti: 's ha egy- gyek lettek volna az Oláhok a' Bolga- rokkal, miért kívánt volna Asán velek egybeállani. Így állították-fal Asán és Péter a' bolgár-oláh Királyságot, mely a' Törökök dúlásáig tartott. Ezen felho- zott lapjaiból Nicetásnak azt is ki lehet hozni, hogy Oláhországban akkor Ku- nok, nem Oláhok, laktak: mert ha e- zen utólsók laktak volna, miért nem fol- jamodott Asán, hozzájuk, miért ment a' Kunokhoz, vagy ha a' Kunok alatt voltak az oláhok, kívált' ha számosan, miért nem lármaztá-fel, miért nem tüzelte-fel, a' szabadtságok kivívására?

1187-ben megveretik Isák Tsászár. 207- 210. lapokon. 1190-ben a' Blachok, a' túl a' dunai Scythákkal megverik Isák Tsászárnak seregét, a' 225 l: így ír er- ről Niceta: „A' mint azomban a' N.Nyu- „got dolgai visszafelé rohantak: a' Bla- „chok a' Kománokkal a' hódoltságokat dúlják vala.“ Ebből, hogy a' dunántúli Scythák, Kománok v. Kunok voltak, tisz- tán kijő.

1191-ben pusztítanak a' Blachok, és Kunok: de Konstantin Angyel vezér meg- zabolazza. 228 l. 1193-ban maga a' Tsá- szár készül ellenek 235 lapon.

1195-ben az Alexis Comnenus Tsászár békekinálását nem fogadják-el. A' ve- zérét megverik, 's elfogják. Asánt meg- öli Ibank (Juane). Péter „lessz“ a' vezér,

's az ő magöletése után János, az ő test- vérek. 245-—249. lapokon.

Már ezentúl az Oláhok, úgy-láttzik, megszakadoznak: mert egy része Kry- sus, más pedig János zágorai Fejedelem alatt volt.

1199-ben Krysus ellen megy Alexis Tsászár: de Prosáka kastélyt, melybe Krysus magát vonta volt, meg nem ve- hetvén, sógorágot köt vele, egy atyafi- leányt adván Krysusnak, 's Prosakát, és Strumizát környékestől neki hagyván.— 267-—270. lapokon.

Ibank az Asán gyilkossa, ki a' Görö- gökhöz szökte, Filippopolyal ajándékoz- tatván-meg, a' Blachoknak, sok káro- kat okozott vala, Alexis Tsászártól el- pártol, 's Jánossal szövetségbe lépik. A' Tsászár Manuel Kamyzes Vezérét küldi ellene: de a' ki elfogatik. Ibank Mosy- nepoly és Abdera környékét meghódolja: a' hol sok Oláhok voltak. Mert „a' Ró- „maiosokat (Görögöket), úgy-mond Ni- „ceta, részint megölte, részint fogságra „vitte, részint elbótsátotta: a' nemzete- „belieknek pedig, kik magokat önként „feladták, előbbi lakhelyeiket bírni meg- „engedte.“

1200-ban K.sz.u. A' Blachok a' Ku- nokkal együtt berontanak Thraciába: de a' Russusoktól visszaveretnek, kik Rus- siából a' Görögök segítségére jöven, Ku- maniát v. Moldvát és Oláhországot fel- dúlják 277. l. János Mysiából kiindúl- ván Várnát és Konstantziát megvészli. 282. lap.

1203-ban Manuel Kamyzes, az Ibank szép szín alatt elfogattatása után, Kry- sushoz áll: ketten Thessáliáig berontan- nak, és Peloponesust felköltik Alexis Com- nenus ellen. 283. lap.

1203, és 1204-ben a' flandriai Lati- nusok Bálduin alatt megyeszik Konst- poljt, 's a' Görögök, midőn egyfelől a' flandri Latinusoktól, más felől a' My-

sus-Latinusoktól v. Blachoktól nyomorgattatnának: kiálkoznak Bálduinnak, de megvetttén a' Mysusok v. Blachok fejéhez Jánoshoz áltanak, kik a' Kunok' segédjével a' Latinusokat gyilkolják. 315 s köv. lapokon Nicetas Choniatesben meg lehet olvasni. Nicephorus Gregoras is p. 41, Ed. Coloniae. Allobr. ugyanazt írja az Ásán testvéréről Jánosról: "Igy János mindent egész Macédóniáig, s Thessalonikáig baj nélkül hészágoldozván, a' falukat, városokat, s kastéljokat, a' mint mondják, Scythák pusztájává tette.

Hihetősön ekkor esett az, hogy a' Rumunyok, a' Bäsduin flandriai Latinjaitól való megkülömböztetésért, Fekete-Latinoknak vagy Moro-Vlachoknak neveztettek.

Nicefor Gregora a' Blachokat a' Bolgárokkal egybezavarván, a' kettőt egy neven Bolgároknak nevezi: de megkülömbözteti őket Nicetas Choniates, a' ki nek inkább lehet hinni a' képek neveiben, minthogy a' nemzeteket majd mindég a' magok külön neveken hozza-elő: de Nicefor Gregora a' Kunokat, s Mongolokat is mind Scytháknak nevezi.

Nicefor Gr. tehát így ír a' Bulgárokról v. igazabban a' Blachokról: "Ezen időben (minekutánna Theodorus Lasca-
ris Nicaeában Tsászár lett, s a' Latinus Bálduin Tsászár, János blach fejedelemtől elfogatott) a' Bulgároknak (Blachok) parantsolt az első Ásán fia, Ásán János. Ő Angyel Tódort (Theodorus Angelus)... scytha, v. kun segítséget vévén maga mellé.... elfogja. 20 lap Továbbá így szöll: "Bulgáriából (Mysia) Ásán Juontól követek mennek Ducás János niceai Tsászárhoz (ki 1222-ben lett vólt azzá) hogy a' Tsászár fiának, Tódornak, Hélé nát, az I. Ásán leányát, feleségül ajánlanák." Az egybe-keles meg is esett 21. lap.

(végezete következik)

Borszék

Borszéki Arendás Duldner Úr, kit sorsa és környülállásai ez előtt egynéhány esztendőkkel Moldovából Borszékre hoztak, azt akarja minden módon kivinui, hogy ennekutánna minden üveg borvizért, mely kereskedés végett töltetik, fizessen a' töltő egy ezüst krajtzárt, mellyet megnyervén, azt igéri, hogy annak egy részéből a' Gyitró (Didro) és Borszék közt lévő utat megtsináltatja, a' más része pedig Templom-építésre és Pap-tartásra fog fordittatni. Némellyek két ezüst krajtzárt mondanak.

Lelkiesméretes kötelességemnek esmérem, ezen igen-is fontos tárgyról-való vélekedésemet és elnézéseimet, közön-ségessé tenni:

A' minap, egy bizonyos népes társaságban az jóvasoltatott, hogy minden Borszékre menő szekértől és lótól — akarkié legyen is az — fizettség bizonyos vám az út-tsinálásra. Ennek több érdemes Urak hathatósan ellene mondták azon principiummal, "hogy a' Magyar Nemes magát semminémü adó neme alá nem köteles és nem is fogja soha vetni," inkább, szekér helyett, gyalog vagy lóháton megyen Borszékre, az út rosszasága miatt. A' Duldner Úr planumát pedig talán némellyek ezen ellene mondók között is helyben hagyják, nem gondolván-meg, hogy ezen plánum által éppen abba esik belé a' nemesi rend' egy része, a' mit a' Magyar Constitutio' szárnyai alatt elakarnak az ellenmondók kerülni, t. i. az adózásba.

Lássuk igen röviden ezen zavaros planum inconsequentiait és káros következéseit az egészre-nézve.

1-szor Mind hazánkban, mind pedig a' külföldön a' borszéki borviz megdrágnodnék az ezüst krajtzárok' fizetése által; de még inkább megdrágnodnék az által,

2-szor, Mivel' a' Duldner Úr emberei

manipulálván az egész töltest, annak, a' ki marokkal keni, előbb engednék tölteni, mint annak, a' ki semmit sem ajándékozott, melyből nem csak bosszúság, hanem igen természetesen az is következhethék jövődöben, hogy némely szegény ember talán több ezüst krajtzárokat is kénytelen lesz adni a' Duldner Úr' embereinek, tsak hogy hamarabb tölthessen, 's ne légyen kénytelen várakozni több napokig, sőt talán hetekig is, mivel' a' tölteni akaró szekerek száma némely napokon 40-re 50-re sőt többre is mégyen. — Nékünk, Erdélyiekül, egyik felette káros hibánk az: "Hogy tsak a' jelenvalót szoktuk nézni, de azt sem úgy, a' hogy kellene; a' jövődőről pedig nem igen gondoskodunk," a' nagyobb rész ezt szokta mondani: "En ma holnap meghalok, lássa azután a' maradék, igazítsa a' hogy tettik." —

3-or: Mennyi szegény Nemes ember Székely Katona, Pap, Mester 'sat. szokott borvízzel kereskedni és ez által kenyérét keresni! Úgy-é, hogy ezek is adóznának Duldner Úrnak, vagy másnak?

4-er: Sok szenvedő ember, hivatala, gazdasága, kereskedése 'sat. miatt nem mehet borvízre, hanem megvészen othon 1--2 száz üveg borvizet, 's othon él a' borviz curával, 's mi lesz belőlle, ha majd 20--'s talán idővel több krajtzáron lesz kénytelen venni egy üveg borvizet, mellyet eddig 6--7 krajtzáron is megvehetett? az: hogy soknak le kell mondani a' curáról, — kivált' szűk pénzidején. — Hát még hány egészségesnek kell (talán) örökre bútsút venni a' borviz-italtól, mellyet eddig, egészsége' fenn-tartására, gyönyörűséggel használt!

5-ör: Mennyi szegény betsületes ember esnék-el kenyérkeresése' egyik módjától a' borvízzel nem-kereskedhetés által! Most is, midőn a' borviz elég óltsó, 4--5 nap is alig tud eladni szegény

egy szekér borvizet Városaink' piattzaín: — 's megdrágodván, bizonyoson sokkal bajossabban adhatná-el azt, míg nem végre kénytelen lenne rólla lemondani, és egy jó darab kenyértől elesni.

Sokkal előre vigyázóbbnak, nemeőbb gondolkozásúnak és érzésűnek esmérem én a' Szárhegyi és Gyitroi tisztelt Ns. Közönséget, hogy sem attól lehetne tartani, hogy azt, a' mit a' jóltevő Gondviselés, a' szenvedők' boldogulására és az egészségesek' gyönyörűségére, az ő földjöknek oly' bőv mértékben ajándékozott, valaha taxára botsátja.

Duldner Úrtól gyakran lehet hallani, hogy mind azt, a' mit Borszéken és a' borviz körül fáradhatatlanul tselekeszik, a' köz-jó' előmozdítása végett tselekeszi. En pedig azt hiszem, hogy ha az egész borviz' jó móddal való töltetésére, minden üvegek' jó móddal leendő bédugtatására, és a' számtalan piszkos üvegek' megmosatására pontosan felvigyázna és vigyázatna, sokkal inkább elkötelezné a' Publicumot, miut eddig tett szolgáltatjai által.

Megvallom, hogy a' Duldner Úr' egész planumáról — mellyért most másodsor ment-fel Bétsbe — egyebet nem tartok — "Zavarosban halászásnál."

Sz. M.

A' Ns. Székely Nemzet' buzgó tisztelője.

Az égő épületből mimódon lehet kivinni a' marhát.

Minden marhának az a' természete, hogy ha az épület, melyben vagyon, vagy ahoz közel lévő ég, abból teljességgel nem akar ki menni, és e' miatt már sokszor oda égték a' pajtával együtt a' benn lévő marhák. Könnyű próbált mádjá ennek az, hogy a' marha' fejére vess pokróczot vagy más valami leplet, hogy ne lássa a' tüzet, és így könnyen bátorságos helyre lehet vezetni.

Jót-akaro Dániel.